

Historická sociologie

FHS UK

Posudek oponenta na diplomovou práci Ing. Šárky Shoup PhD. „Faktory ovlivňující sebevražednost“.

Oceňuji zvolené téma, sebevražednost byla jedním z velkých témat klasické sociologie, v současné době ale tématu dominují (alespoň v ČR) příspěvky psychologů a demografů, kteří přinášejí jistě zajímavé poznatky, ovšem příliš se nezabývají sociální podmíněností sebevražednosti.

Práce obsahuje solidní teoretickou část, prezentující vybrané socio-ekonomické teorie sebevraždy. Co je ve vztahu k prezentovaným teoriím ještě důležitější, je fakt, že obhajovaná práce skutečně vychází ve své empirické části z teorií popisovaných v úvodu, odkazuje na ně a snaží se je empiricky ověřovat.

Autorka ukazuje, že „ekonomická“ teorie sebevraždy nemusí mít jen podobu vycházející čistě z korelací s ekonomickým cyklem či dokonce pouze z teorie racionální volby. Je jen škoda, že autorka nedotáhla práci s teoriemi ještě o krok dále, kdy by uvedla, byť stručně, jak (pokud tedy vůbec nějak) na sebe uvedení teoretici navazovali. V současné podobě to není příliš zřejmé (s výjimkou popisované návaznosti Halbwachsova textu o sebevražednosti na Durkheima).

Práce s daty v empirické části je důkladná, z textu práce je zřejmé, že autorka využívá pro komparaci tří zemí (ČR, Německo a Francie) data z různých zdrojů (jen získat všechna tato data v dlouhé časové řadě představuje samostatný badatelský výkon), aby pokryla celé analyzované období, a upozorňuje i na omezení získaných dat.

Základní využitou metodou analýzy dat je korelační analýza dat na agregované úrovni států. Odpovídá to v zásadě získaným datům a je to funkční vzhledem k řešeným otázkám. Autorka si nastavila velmi přísná kritéria interpretace korelačních koeficientů, kdy například hodnoty mezi 0,3 až 0,5 značí slabou korelaci. Domnívám se, že vzhledem k úrovni korelačních koeficientů, které jsou v sociologii běžně interpretovány, je to příliš přísné, ale jde v zásadě o věc interpretace.

Myslím si také, že autorka mohla více upozorňovat na omezení agregovaných dat, kdy například je dobře ukázán vztah mezi nezaměstnaností na úrovni státu a mírou sebevražednosti, data nám ovšem nic neřeknou o tom, zda sebevraždu páchají více nezaměstnaní – individuální data zde nemáme. Tím nechci říci, že přístup autorky není legitimní – stejně postupovali nejen Durkheim a Masaryk, ale také současní autoři, provádějící ekologické analýzy (tj. dělané na agregovaných datech). Myslím ale, že zejména čtenář, který s analýzou dat nemá velké zkušenosti, by mohl snadno sklouznout k omylu, že bude agregovanou úroveň zaměňovat s individuální.

Hodnotím pozitivně, že autorka využila velmi široké portfolio zdrojů, řadu z nich ve francouzštině. Práce je psána v zásadě na odpovídající jazykové úrovni, jen se nemohu zbavit dojmu, že textu chybělo ještě důkladné závěrečné pročtení a proto na některých místech zbytečně „škobrtá“, viz například věta: Tomáš

Garrigue Masaryk hovoří i o důležitosti závislosti na hustotě obyvatel či procentuálním podílem pohlaví, kdy více zalidněná místa mívají vyšší pravděpodobnost vykonat sebevraždu.” (Str. 23 práce).

Na závěr ještě několik drobnějších poznámek:

- Autorka uvádí, že analyzuje vztah manželského statusu k sebevraždě, ale spíše by odpovídalo použitým datům mluvit o vztahu sňatečnosti a sebevraždě.
- Doporučil bych, zejména pokud by mělo být něco z práce publikováno, lépe popsat tabulky – například tabulka 1 (str. 37) ukazuje „Míru nezaměstnanosti a počet sebevražd.....”, bylo by ale vhodné doplnit, že jde o míru nezaměstnanosti v procentech a že počet sebevražd je vztažený na 100 000 obyvatel dané země. Lze to vyčíst z textu nad tabulkou, ale mělo být to být i v popisu samotné tabulky.
- Na stranách 57 a 58 práce se v kontextu s velkou hospodářskou krizí v USA mluví o Green Dealu - myslím, že by mělo být uvedeno New Deal.

Práce, domnívám se, je celkově na vysoké úrovni, lze uvažovat o tom, že její část by mohla být po dopracování publikována ve formě článku. Navrhuji hodnotit ji známkou výborně.

Pro diskusi lze uvažovat o tématu problémů analýzy dat na agregované úrovni a možnosti přenášení závěrů na úroveň individuální.

V Praze 18. 1. 2023

PhDr. Martin Vávra PhD.